

Raport: Postawa członków ngo i reprezentantów instytucji Życia społecznego w Gminie Nałęczów wobec osób niepełnosprawnych.

Wstęp

Raport niniejszy ma za zadanie przedstawić postawę członków ngo i reprezentantów instytucji Życia społecznego w Gminie Nałęczów wobec osób niepełnosprawnych i nawiązuje do raportu dotyczącego sytuacji osób niepełnosprawnych w Gminie Nałęczów oraz funkcjonowanie tych osób w przestrzeni społecznej gminy i miasta Nałęczów.

Postawa wobec osób niepełnosprawnych we współczesnym społeczeństwie jest przedmiotem badań naukowych, które w ostatnim dwudziestoleciu mają dość liczną literaturę opartą o badania empiryczne. Ich analiza stanowi niezwykle ciekawą ewolucję zmian postaw wobec osób niepełnosprawnych jakie miały miejsce w historii różnych kultur i cywilizacji w dziejach świata.

Miejsce i prawa osoby niepełnosprawnej we współczesnym społeczeństwie wydają się dzisiaj niekwestionowane. Wiele zmieniło się od czasów starożytnej Grecji, kiedy kult ciała i sprawności fizycznej zezwalał na zabijanie osób starych lub z widocznymi uszkodzeniami ciała bądź umysłu. Wraz z rozwojem społeczeństw widoczna jest ewaluacja postaw wobec osób niepełnosprawnych: od ich dyskryminacji, poprzez izolowanie i separowanie, aż do postawy integracji. Z kolei postęp myśli naukowej po II wojnie światowej, zwłaszcza w medycynie, psychologii, pedagogice społecznej i socjologii, oraz dostrzeżenie potrzeb osób z różnego rodzaju niepełnosprawnością w znacznej mierze sprzyjały dalszemu rozwojowi akceptującego stanowiska wobec nich.

Autor niniejszego opracowania przygotował ankietę, która została przekazana i udostępniona online do przedstawicieli ngo oraz osób z instytucji Życia społecznego w Gminie Nałęczów – kierownicy tych instytucji- dyrektorzy szkół, placówek kulturalnych. Ankieta ta jest podstawą do ukazania postaw reprezentantów środowiska i jest zarazem wyrażeniem problemów jakie są odnośnie osób niepełnosprawnych w gminie Nałęczów.

Osoba niepełnosprawna w przestrzeni społecznej – przegląd literatury przedmiotu.

Przegląd klasycznej i współczesnej literatury przedmiotu na temat postaw wobec osób niepełnosprawnych i ich percepcji w społeczeństwie pokazuje jednak, że nadal jest to zagadnienie

złożone i dyskusyjne. Wiele przeprowadzonych badań analizując stosunek społeczeństwa polskiego do osób niepełnosprawnych, wykazało niepokojącą tendencję: ponad połowa badanych, w tym osoby opiniotwórcze: liderzy społeczni, lekarze, nauczyciele, niewiele wie o problemach osób niepełnosprawnych, nieczęsto ma okazję do kontaktów z nimi oraz jest niepewna swoich umiejętności komunikacji i zachowania w relacji z nimi. Koncentruje się raczej na znaczeniu oddziaływań opiekuńczych wobec osób niepełnosprawnych niż możliwości stworzenia im warunków do samodzielności i samorealizacji. Tymczasem postawa dorosłych jest obserwowana i naśladowana przez dzieci i młodzież i stanowi dla nich wzorzec do naśladowania i budowania wzorów i relacji społecznych. Potwierdzają to badania, które wykazały, iż niewielki odsetek badanej młodzieży deklaruje postawy pozytywne wobec osób niepełnosprawnych, natomiast około 10% licealistów i aż 44,5% uczniów szkół zawodowych przejawia wobec nich postawy negatywne.

Badania i wnioski są zbliżone, a mianowicie, że funkcjonuje i spotyka się z negatywny przekaz obrazu osoby niepełnosprawnej w literaturze i mediach, a zdarza się iż młodzi ludzie –uczniowie naśladowają postawy nauczycieli wobec uczniów z niepełnosprawnością oraz „diedziczy” hierarchię czynników stygmatyzujących, opierających się na licznych stereotypach, przenoszonych z pokolenia na pokolenie w rodzinach i w grupach społecznych, w różnych środowiskach np. przez język czy etykietowanie. Występuje proces negatywnego nastawienia poznawczego (podkreślające odmienność osoby niepełnosprawnej, kładące nacisk na defekty i brzydotę kalectwa) oraz negatywne nastawienie społeczne (obejmujące brak akceptacji i dystansowanie się w kontaktach interpersonalnych oraz uczucie lęku i zakłopotania wobec osoby niepełnosprawnej). Zainteresowanych pogłębieniem wiedzy na ten obszar badań postaw wobec osób niepełnosprawnych, polecam literaturę przedmiotu podanej na zakończenie raportu.

Należy podkreślić, że w życiu każdej jednostki, w tym także osoby niepełnosprawnej, w procesie jej prawidłowego rozwoju, istotne jest jej pełne uczestnictwo w życiu społecznym – w rodzinie oraz w społeczności lokalnej jako środowisku jej najbliższym.

Osoba niepełnosprawna - pojęcie i klasyfikacja

Terminu niepełnosprawność używa się nie tylko w dokumentach polityki społecznej, aktach prawnych czy opracowaniach naukowych, ale również w języku potocznym. Pojęcie to bywa stosowane zamiennie z określeniami o podobnym znaczeniu jak: inwalidztwo, kalectwo, upośledzenie

czy ułomność, choć określenia te charakteryzują się znacznie węższym znaczeniem. Najczęściej używanymi pojęciami w literaturze są inwalidztwo oraz niepełnosprawności. Pojęcie inwalida określa osobę, która częściowo lub całkowicie jest niezdolna do zatrudnienia i zarabkowania. Szerszym terminem jest niepełnosprawność określający człowieka z jakąś dysfunkcją, oceniający nie tylko możliwość wykonywania pracy, lecz także możliwość podejmowania pozostałych ról społecznych. Jednakże pojęcie osoby niepełnosprawnej nie doczekało się jednej i powszechnie stosowanej definicji.

W Polsce często spotyka się trzy rodzaje definicji osoby niepełnosprawnej: a) ogólne, b) do określonych celów, c) do poszczególnych grup osób niepełnosprawnych. Światowa Organizacja Zdrowia WHO wymienia trzy terminy określające niepełnosprawność. Przez niepełnosprawność należy rozumieć każdą utratę sprawności lub nieprawidłowości w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychicznym, psychofizycznym czy anatomicznym. Pod pojęciem niepełnosprawność ukryte jest każde ograniczenie bądź niemożność prowadzenia aktywnego życia w sposób lub w zakresie uznawanym za typowe dla człowieka. Trzecia forma niepełnosprawności to ograniczenia w pełnieniu ról społecznych, które charakteryzuje ułomność określonej osoby, wynikająca z niepełnosprawności lub ograniczająca czy uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej, odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

Wartym podkreślenia jest też fakt, że w ustawodawstwie polskim termin osoba niepełnosprawna funkcjonuje od niedawna. Jej pierwszy zapis prawny znajduje się w Ustawie z dnia 9 maja 1991 r. o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 46 poz. 201 z późniejszymi zmianami), a mianowicie: „Niepełnosprawnymi są osoby o istotnym ubytku zdolności fizycznych, psychicznych lub umysłowych, ograniczającym zdolności do wykonywania pracy zarobkowej.” Organizacje pozarządowe skupione w Ogólnopolskim Sejmiku Osób Niepełnosprawnych zaproponowały definicję osoby niepełnosprawnej podjętej w Uchwale Sejmu RP z dnia 1 sierpnia 1997r.- Karta Praw Osób Niepełnosprawnych. Według tej uchwały niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi. Obecnie obowiązującą od roku 1998 definicją osoby niepełnosprawnej jest przyjęta w Ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz

zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776), która brzmi: „Osoby niepełnosprawne to te, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej.”

Liczba osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności w Polsce i stan zdrowia osób niepełnosprawnych wg. ZUS.

Najwyższa wartość wskaźnika liczby osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy na 10 tys. ludności wystąpiła w województwie lubuskim (860). Wskaźnik przekroczył 700 osób w województwach: świętokrzyskim (737), podkarpackim (714) i kujawsko-pomorskim (710).lubelskie(672)Z kolei najmniej osób w badanej zbiorowości osób z orzeczeniem na 10 tys. ludności deklarowało województwo mazowieckie (453). Ponadto wartość wskaźnika była mniejsza od 500 osób w województwie opolskim (472).

W badanej populacji osób z orzeczeniem przeważali mężczyźni, którzy stanowili 51,7%. Biorąc pod uwagę wiek w analizowanej zbiorowości, najczęściej występowali mężczyźni w wieku 64 lata (51,0 tys.). Ponad 50,4 tys. mężczyzn było w wieku 63 lata. Najwięcej kobiet z orzeczeniem było w wieku 72 lata (31,5 tys.). Ponad 30 tys. kobiet miało 71 lat (30,5 tys.). Mediana wieku mężczyzn z orzeczeniem wynosiła 62 lata, a mediana wieku kobiet – 63 lata.

Kilka danych statystycznych z innych lat obrazujące ilość osób niepełnosprawnych w przedziale wiekowym. Odsetki niepełnosprawnych w 2019 r. wśród kobiet i mężczyzn były podobne (odpowiednio 12,9% i 13,1%) i nie zmieniły się znacząco w stosunku do roku 2014 (odpowiednio 12,8% i 13,0%). W przypadku grup wiekowych odsetki osób z niepełnosprawnością wahały się w 2019 r. od kilku procent (poniżej 6%) w grupach wiekowych od 0 do 39 lat do 52,2% w grupie osób w wieku co najmniej 80 lat (w roku 2014 było to odpowiednio: poniżej 5% oraz 51,4%). Wysokie odsetki osób z niepełnosprawnością odnotowano także w grupach wiekowych 70–79 lat – 32,5%, 60–69 lat – 22,9% oraz 50–59 lat – 15,1% (w roku 2014 odpowiednio: 36,0%, 23,5% i 18,0%).

W przypadku większości grup wiekowych zmiany odsetka osób z niepełnosprawnością między rokiem 2014 a 2019 były niewielkie (dominowały nieznaczne wzrosty poniżej 1 punktów procentowych), jednak w grupie wiekowej 50–59 i 70–79 odnotowano spadki odsetka osób z niepełnosprawnością w wysokości ok. 3 punktów procentowych.

Dane z badania GUS pt. „Stan zdrowia ludności Polski 2021” wraz z wiekiem odsetek osób niepełnosprawnych wzrasta. Po 50. roku życia udział tej grupy przekracza 15%, a po 70. roku życia przekracza 25%, zaś ponad połowę populacji osób niepełnosprawnych stanowią osoby powyżej 60 roku życia, choć udział tej grupy w ogóle ludności powyżej 15 lat to tylko 27%

Według badania GUS 2021 r. 13,0% osób w Polsce charakteryzowało się niepełnosprawnością z czego: 10,4% miało orzeczenie o niepełnosprawności, a pozostałe 2,6% co prawda nie miało takiego orzeczenia, ale deklarowało występowanie poważnych ograniczeń w wykonywaniu zwykłych czynności (w roku 2014 było to odpowiednio 12,9%, 10,0%, 2,9%).

Podstawowe dane demograficzne Gminy Nałęczów w aspekcie osób w wieku senioralnym.

Gmina Nałęczów ma 8 799 mieszkańców, z czego 53,4% stanowią kobiety, a 46,6% mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 9,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. (GUS 31.12.2021).

Więcej: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Naleczow#dane-demograficzne. 57,0% mieszkańców gminy Nałęczów jest w wieku produkcyjnym, 17,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 25,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,47 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Uzdrowisko Nałęczów jest przygotowane na przyjęcie 720 kuracjuszy i zapewnienie im pełnej i kompleksowej opieki medycznej w obiektach sanatoryjnych. Oprócz budynków sanatoryjnych na terenie Uzdrowiska znajduje się nowoczesny, w pełni wyposażony szpital kardiologiczny z oddziałem intensywnej opieki kardiologicznej i Kolejowy Szpital Uzdrowiskowy oraz prywatne kliniki medyczne.

Można więc założyć, że oprócz stałych mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym tj. 25.6 %, jej populacji, to w Nałęczowie równocześnie przebywa grupa kilkuset kuracjuszy, którzy są w większości w grupie wiekowej poprodukcyjnej – seniorzy. Grupa ta skierowana jest na leczenie sanatoryjne z określonym stanem zdrowia i dolegliwościami, które nierzadko charakteryzują się stopniem niepełnosprawności. Osoby te korzystają z przestrzeni społeczno –architektonicznej i doświadczają ułatwienia lub utrudnienia w przemieszczaniu się w tej przestrzeni. Warte podkreślenia jest i to, że w sezonie – wiosna do wczesnej jesieni - w kilkunastu pensjonatach i

kwaterach prywatnych, przebywa jeszcze dodatkowa grupa odpoczywających i są oni także przeważnie w wieku senioralnym.

Badania postaw wobec osób niepełnosprawnych w Gminie Nałęczów.

Autor niniejszego opracowania przygotował ankietę, która została przekazana i udostępniona online do przedstawicieli ngo oraz osób z instytucji Życia społecznego w Gminie Nałęczów – kierownicy tych instytucji- dyrektorzy szkół, placówek kulturalnych. Ankieta ta jest podstawą do ukazania postaw reprezentantów środowiska i jest zarazem wyrażenia problemów, jakie są odnośnie osób niepełnosprawnych w gminie Nałęczów. Otrzymano 24 odpowiedzi.

Badania takie mają za zadanie ukazanie problemów tych osób i zarazem wesprzeć miejscowe władze w podejmowaniu przez nich decyzji w celu ułatwienia funkcjonowania w przestrzeni społecznej i wsparcia dla osób z różnym stopniem niepełnosprawności. W życiu każdej jednostki, w tym także osoby niepełnosprawnej, w procesie jej prawidłowego rozwoju, istotne jest jej pełne uczestnictwo w życiu społecznym – w rodzinie oraz w społeczności lokalnej i w jej przestrzeni publicznej jako środowisku jej najbliższym.

1. Jak ocenia Pani/Pan dostępność dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej naszej gminy i miasta Nałęczów ?

Większość respondentów odpowiadając na to ogólne pytanie, ocenia dostępność dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej jako dobrą ale mają uwagi, że są miejsca, które zdecydowanie utrudniają dostęp dla tych osób. Część respondentów w ich wypowiedzi to podkreślało. Myślę że na 4+. Jest sporo miejsc gdzie osoba niepełnosprawna dostanie się bez trudu. Jednak zdarzają się miejsca, gdzie jest utrudniony dostęp dla tych osób. Dostępność dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej gminy i miasta jest niezadowalająca. Uważam, że jest w dalszym ciągu dużo barier architektonicznych

2. Czy występują bariery, które utrudniają lub uniemożliwiają korzystanie z tej przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych?

W pytaniu drugim poproszono o podanie przykładów i w odpowiedziach wielu respondentów jest zawarta dość duża ilość podanych przykładów. Dlatego też podana będzie większa ilość odpowiedzi, które zdecydowana większość ankietowanych mocno sygnalizowała te problemy. A oto odpowiedzi: Tak, Brak podjazdów dla osób, które jeżdżą na wózkach, poruszających

się przy pomocy kul ,niedostosowane windy bądź ich brak.

Głównymi barierami są bariery architektoniczne. Nadal są miejsca, gdzie osoby na wózkach inwalidzkich bądź kobiety z wózkami dziecięcymi mają problem. Trzeba jednak przyznać, że z każdym rokiem takich miejsc jest coraz mniej. W niektórych miejscach jest alternatywny dojazd ale jest kiepsko oznaczony.

- a. Bariery architektoniczne uniemożliwiające swobodne i samodzielne poruszanie się (dotyczy osób na wózkach inwalidzkich lub z wózkami, osób z niepełnosprawnością ruchową) - problem dotyczy wielu instytucji np. MOPS) ale również większości miejsc, do których dostęp mają osoby w pełni sprawne (np. sklepy, zakłady świadczące usługi dla ludności). Podany przykład.- schody koloru ciemnego do Stokrotki od strony parkingu nie mają oznaczenia dla słabowidzących – winne być pasy na kolor żółty oznaczające krawędzie schodów. Szczególnie w porze po zachodzie słońca schody się „zlewają” tworząc jedną powierzchnię .
- b. Ciągi komunikacyjne - chodniki, schody i alejki w parku oraz ścieżki prowadzące do niektórych miejsc atrakcyjnych turystycznie lub miejsc kultu religijnego, nie dostosowane do potrzeb osób na wózkach i z wózkami,
- c. Bariery dla osób niedowidzących i/lub niedosłyszących - druki urzędowe, ogłoszenia, dostęp do bieżącej informacji publicznej, niedostosowanie stron internetowych do potrzeb osób z ograniczeniami.
- d. Braki w prywatnych lub publicznych środków transportu – nie są przystosowane do przewozu osób z niepełnosprawnościami.
- e. Brak rozwiązań polegających na zapewnieniu np. osób/urzędzeń, które mogłyby wspierać komunikację z osobami niesłyszącymi lub niedosłyszącymi zarówno na poziomie instytucjonalnym, urzędowym, jak i organizacji czasu wolnego (niepełnosprawność wykluczająca z większości atrakcji organizowanych przez NOK, KGW czy organizacji pozarządowych)
- f. Brak pomocy osób tzw. asystentów, opiekunów dla osób niepełnosprawnych.

W dużym stopniu w/w wypowiedzi respondentów są zbliżone w treści w pozostałych ankietach. Świadczy to o dostrzeganiu , iż w przestrzeni publicznej występują bariery, które utrudniają lub uniemożliwiają korzystanie z tej przestrzeni dla osób niepełnosprawnych.

3. Proszę ocenić jak osoby z niepełnosprawnością są postrzegane przez naszą społeczność lokalną ?

Barriere mentalne ukryte w świadomości społecznej spowodowane są niezrozumieniem, niewiedzą oraz utrwalonymi od lat stereotypami i uprzedzeniami. Pytanie dotyczące oceny jak osoby z niepełnosprawnością są postrzegane przez naszą społeczność lokalną jest odniesieniem do wrażliwości respondentów i ich postaw.

Postrzeganie ludzi przez pryzmat niesprawnego ciała lub dysfunkcji intelektualno emocjonalnych, nie pozwala na traktowanie ich jako osób myślących, czujących, mających takie same potrzeby, aspiracje, prawa i obowiązki jak inni. Stygmatyzacja chorych zazwyczaj wynika z braku wiedzy oraz z lęku przed ich innością w oczach społeczeństwa.

W wielu odpowiedziach przejawia się niezwykła troska o te osoby i respondenci podkreślają, że dostrzegają iż te osoby nie mają łatwego życia, że nie jest im łatwo. Ogólnie oceniają je pozytywnie jako osoby, które winne mieć wsparcie ze strony społeczeństwa.

Nie dostrzegam żadnych przejawów braku zrozumienia, dyskryminacji bądź wykluczenia względem osób niepełnosprawnych. Myślę, że nie jest im łatwo.

W życiu codziennym dla większości społeczeństwa osoby z niepełnosprawnością nie są "widoczne" ze względu na ograniczenia, którym podlegają. Często niepełnosprawność prowadzi do ograniczenia swojej przestrzeni życiowej do własnego domu.

Osoby takie nie są dyskryminowane przez społeczność lokalną ze względu na niepełnosprawność ale ten stan ma związek z barierami, które uniemożliwiają ich szerszy udział w codzienności i wydarzeniach jakie mają miejsce w przestrzeni publicznej.

Miasto jest nastawione na turystów natomiast ON i ich potrzeby schodzą na dalszy plan.

4. Jak wg. Pani /Pana infrastruktura dedykowana dla wydarzeń kulturowych i turystycznych oraz handlowych jest dostępna dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, kobiet w ciąży lub z małymi dziećmi ? Proszę podać przykłady.

Infrastruktura o której mowa w pytaniu jest w pełni dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Problemem jest ilość miejsc parkingowych, w tym dla osób niepełnosprawnych. Brak wydzielonych miejsc parkingowych dla rodzin z małymi dziećmi.

Niewystarczająco, np: 1 lokalny market "Stokrotka" nie ma zagwarantowanego podjazdu dla osób na wózkach od strony parkingu; 2. alejki i schody w Parku Nałęczowskim są nie przystosowane do poruszania się nimi przez osoby na wózkach lub z wózkami; 3. MOPS

znajduje się na piętrze budynku, w którym nie ma windy dla osób niepełnosprawnych;
Część atrakcji turystycznych zlokalizowana jest niedostępna dla osób niepełnosprawnych ze względu na lokalizację (niektóre alejki w Parku Nałęczowskim, gdzie barierami są schody lub grys jako podłoże ciągu komunikacyjnego, muzea lub zabytkowe budynki oraz wąwozy, Orli Szlak)

W miejscach pożytku publicznego są windy. Myślę że w wypadku imprez masowych nie byłoby problemu z zarezerwowaniem miejsc gdyby zachodziła taka potrzeba.

Gdy są wydarzenia plenerowe to jest zbyt mała ilość miejsc siedzących, brak toalet dla osób niepełnosprawnych.

Są podjazdy dla wózków, jednak jest brak miejsc dla matek z dziećmi w celu dokonania potrzeb higienicznych bądź karmienia.

Brak oświetlenia przy niektórych przejściach, zły stan chodników, zbyt mała ilość przejść dla pieszych z ułatwieniem dla wózków.

Głównymi barierami są bariery architektoniczne. Nadal są miejsca, gdzie osoby na wózkach inwalidzkich bądź kobiety z wózkami dziecięcymi mają problem. Trzeba jednak przyznać, że z każdym rokiem takich miejsc jest coraz mniej.

W dużym stopniu w/w wypowiedzi respondentów są zbliżone w treści w pozostałych ankietach. Świadczy to o dostrzeganiu w przestrzeni publicznej, że infrastruktura dedykowana dla wydarzeń kulturowych i turystycznych oraz handlowych nie jest w pełni dostępna dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, kobiet w ciąży lub z małymi dziećmi.

5. W jakim stopniu wg. Pani /Pana budynki i pomieszczenia publiczne –samorządowe np. budynek Urzędu Gminy, Nałęczowski Ośrodek Kultury, przychodnia zdrowia i takie obiekty jak hotele, restauracje są dostępne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, kobiet w ciąży lub z małymi dziećmi? Proszę podać przykłady.

Niektóre budynki pożytku publicznego w Nałęczowie, mają podjazdy, windy i szerokie wejścia. Są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Natomiast budynek, w którym znajduje się na piętrze MOPS nie ma windy i to utrudnia osobom z problemami chodzenia, starszym i niepełnosprawnym dotarcia do jego pomieszczeń.

W średnim stopniu, brak: odpowiedniego podjazdu dla wózków przy ośrodku zdrowia, złe oznaczenia dla osób starszych i słabo widzących wewnątrz budynku, nieprzystosowane toalety dla rodziców z małymi dziećmi, brak klimatyzacji.

Urząd Gminy i NOK są w pełni dostosowane. Bariery występują w szkołach. Podjazdy prowadzą jedynie na parter. Brak dostępności do wyższych poziomów. Brak podjazdów lub wind dla wózków inwalidzkich.

Część budynków została wyposażona w podjazdy (np. niektóre restauracje, NOK, SP ZOZ, Urząd Gminy) ale w części z nich nadal znajdują się miejsca niedostępne (konieczność korzystania ze schodów) lub, jeśli dysponują one windą, stan techniczny tych urządzeń nie umożliwia korzystania z nich.

Niektóre budynki są w ogóle niedostępne dla osób niepełnosprawnych, osób z trudnościami ruchowymi lub kobiet z małymi dziećmi (np. miejsce wykonywania badań RTG w Parku Nałęczowskim)

W wielu ankietach wypowiedzi koncentrują się na siedzibie MOPS, który znajduje się na piętrze budynku przy ulicy Spółdzielczej. W wypowiedziach podkreśla się, że jest bardzo duża trudność dotarcia do pomieszczeń MOPS osobom z problemami chodzenia, starszym wiekiem i z różnym poziomem niepełnosprawności, Nie ma windy i to utrudnia tym osobom dotarcia do jego pomieszczeń.

6. Jeżeli dysponują Państwo obiektem dla swojej organizacji i instytucji to czy jego architektura umożliwia w pełni korzystanie dla osób niepełnosprawnych?

Czy są bariery architektoniczne?

W naszym obiekcie architektura umożliwia w pełni korzystanie dla osób niepełnosprawnych..

Brak windy w budynku MOPS w znacznym stopniu utrudnia dotarcie do jego pomieszczeń.

Istnieją podjazdy dla wózków inwalidzkich na zewnątrz i wewnątrz budynku, ale tylko na parterze. Nie ma podjazdu ani windy na piętro.

Głównymi barierami są bariery architektoniczne. Nadal są miejsca, gdzie osoby na wózkach inwalidzkich bądź kobiety z wózkami dziecięcymi mają problem. Trzeba jednak przyznać, że z każdym rokiem takich miejsc jest coraz mniej. W wielu ankietach respondenci wskazują na bariery architektoniczne ale też doceniają zmiany, że są one stopniowo niwelowane, że dostrzegają potrzebę osób z niepełnosprawnościami.

7. Czy spacerując po naszej miejscowości w przestrzeni publicznej znajduje Pani /Pan bariery, które utrudniają lub uniemożliwiają w pełni korzystanie z tych miejsc przez osoby niepełnosprawne? Proszę podać przykład.

Brak parkingów w centrum miasta z wydzielonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych.

Nie potrafię podać w tej chwili konkretnych przykładów, ale jedyne co sobie przypominam, to nie wszędzie gdzie są schodki istnieją podjazdy dla wózków.

Powierzchnia wielu chodników mieście, która utrudnia jazdę wózkiem inwalidzkim.

Usytuowanie dwóch grubych rur w kolorze biało-czerwonym na nowym chodniku jako przejście łączącym ulicę Poniatowskiego i Graniczną –przy rondzie koło straży pożarnej. Utrudnia to swobodne korzystanie dla osób na wózku jak i dla matek z dziećmi w wózku.

Niedostępne miejsce do wykonywania badań RTG w Parku Nałęczowskim. Bez istotnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych, osób z trudnościami ruchowymi np. posługujące się kulami lub kobiet z małymi dziećmi w wózku.

Schody bez podjazdu dla wózków: w Parku Nałęczowskim, sklep Stokrotka, Kościół Parafialny. W wielu wypowiedziach respondentów dostrzega się dość krytyczne i zarazem racjonalnie uzasadnione oceny stanu dostępności miejsc dla osób z niepełnosprawnością w przestrzeni publicznej. Podkreśla się, że występują bariery, które utrudniają lub uniemożliwiają korzystanie z tej przestrzeni dla osób niepełnosprawnych.

8. Czy doświadczyli Państwo problemy w uczestniczeniu osób niepełnosprawnych w wydarzeniach kulturalnych, sportowych w środowisku lokalnym? Proszę podać przykład.

Nie, nie doświadczyłem takich problemów.

Osób niepełnosprawnych (zwłaszcza na wózkach inwalidzkich) z reguły nie widuję na organizowanych lokalnie wydarzeniach kulturalnych lub sportowych

Tak doświadczyłem - brak wyznaczonych miejsc tzw. stref dla ON oraz brak możliwości bezpiecznego dla nich zaparkowania.

Jest wiele wypowiedzi z podobnymi uwagami, że osoby z niepełnosprawnością nie są pełnoprawnymi uczestnikami wielu imprez. Uważają, iż poziom włączenia osób niepełnosprawnych w życie społeczne nie jest satysfakcjonujące a mają potrzebę w jak największym stopniu w nim uczestniczyć

9. Czy potrzebują Państwo poszerzenia swojej wiedzy w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami?

Proszę o podanie w jakim obszarze jest potrzebna wiedza.

Dostrzegam taką potrzebę aby mieć większą wiedzę w tym zakresie.

W obszarze dofinansowania projektów infrastrukturalnych ukierunkowanych na przebudowę pomieszczeń przeznaczonych na potrzeby lokalnej społeczności pod kątem niwelowania

barier architektonicznych.

Tak aby mieć możliwości poruszania się w projektach pomocowych dla ON.

Respondenci wypowiadają się , że potrzeba im większej wiedzy w zakresie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Wiedza ta jest im potrzebna aby w większym stopniu korzystać ze swoich praw i móc wpływać na zmiany w Środowisku społecznym aby było mniej barier dla osób z niepełnosprawnością.

10. Czy dostrzegają Państwo potrzebę współpracy różnych instytucji, organizacji , podmiotów życia społecznego w naszej gminie w celu wsparcia osób niepełnosprawnych do jak najbardziej pełnego ich uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej?

Myślę że taka współpraca byłaby zasadna.

Tak oczywiście taka współpraca winna mieć miejsce.

Zdecydowanie tak. Może mniej w przypadku osób niepełnosprawnych, a bardziej osób w podeszłym wieku z terenu wiejskiego gminy, których problemy są często bardzo podobne do problemów osób niepełnosprawnych.

W każdej odpowiedzi na to pytanie była wyrażona potrzeba współpracy różnych podmiotów życia społecznego Gminy Nałęczów w celu wsparcia osób niepełnosprawnych aby istniała możliwość bardziej aktywnego i w miarę samodzielnego ich funkcjonowania w Środowisku. Wspólne działania mogą skuteczniej realizować przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych w Środowisku lokalnej społeczności.

Dostępność to proces, który stawia na różnorodność i niewykluczanie nikogo. Osoby z niepełnosprawnościami chcą być traktowane podmiotowo oraz mieć świadomość, że ktoś się nimi interesuje i próbuje uwzględnić ich potrzeby.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie.

Funkcjonowanie i znaczenie tego Ośrodka w Gminie Nałęczów jest bardzo istotne w obszarze wsparcia osób z orzeczeniem niepełnosprawności. Mając na uwadze aktywność MOPS w Nałęczowie na tle innych ośrodków w podobnej wielkości miejscowości i gminy z terenu województwa lubelskiego, należy podkreślić wyjątkową aktywność i realizacje wielu programów i projektów, które wychodzą naprzeciw potrzebom osób potrzebujących z terenu gminy Nałęczów.

Wg. danych za rok 2022, MOPS Nałęczów udziela pomocy społecznej 46 osobom z orzeczeniem niepełnosprawności.

Przykładowym projektem realizowanym w roku 2022 był projekt „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2022, w ramach resortowego Programu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej i finansowany ze środków Funduszu Sprawiedliwości.

Głównym założeniem programu było wsparcie osób niepełnosprawnych w czynnościach życia codziennego oraz ułatwienie im korzystania z wszelkiego rodzaju świadczeń - przy pomocy asystenta, co w perspektywie dało im możliwość bardziej aktywnego i samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Program miał również na celu przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

Uczestnicy programu mieli możliwość skorzystania z pomocy asystenta m.in. przy wykonywaniu czynności dnia codziennego, asyście w wyjściu, powrocie i dojeździe do wskazanych przez uczestnika miejsc, korzystaniu z dóbr kultury, załatwianiu spraw urzędowych.

MOPS w Nałęczowie w roku 2023 realizował niezwykle ciekawy projekt w ramach resortowego Programu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2023, finansowanego ze środków Funduszu Sprawiedliwości.

Głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad:

- 1) dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności;
- 2) osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi.

Opieka wytchnieniowa ma za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób niepełnosprawnych poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki dysponować będą czasem, który będą mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw.

Więcej o aktywności MOPS Nałęczów na stronach: <http://www.naleczow.naszops.pl/>, <http://www.naleczow.naszops.pl/program-opieka-wytchnieniowa-edycja-2023> oraz w : Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie za rok 2022 i poprzednie lata. <http://www.naleczow.naszops.pl/o-nas/sprawozdania>

Zakończenie

Jakość życia osób niepełnosprawnych uwarunkowana jest wieloma barierami oraz czynnikami psychospołecznymi. Bariery mentalne ukryte w świadomości społecznej spowodowane są niezrozumieniem, niewiedzą oraz utrwalonymi od lat stereotypami i uprzedzeniami. Postrzeganie ludzi przez pryzmat niesprawnego ciała nie pozwala na traktowanie ich jako osób myślących, czujących, mających takie same potrzeby, aspiracje, prawa i obowiązki jak inni. Stygmatyzacja chorych zazwyczaj wynika z braku wiedzy oraz z lęku przed ich innością w oczach społeczeństwa. Edukacja, rehabilitacja oraz rozwijanie zainteresowań i pasji mogą uczynić życie ludzi chorych i niepełnosprawnych aktywnym oraz twórczym. Rehabilitacja społeczna i zawodowa przeciwdziała izolacji, marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu, ułatwiając niepełnosprawnym drogę do integracji. Zjawisko dyskryminacji oraz obojętność znacząco spowalniają proces powstawania społeczeństwa uniwersalnego. Aktywne i twórcze życie jest podstawowym wyznacznikiem poczucia godności oraz jakości życia osób chorych bądź niepełnosprawnych.

Należy podziękować wszystkim osobom, które wypełniły ankiety. Wypowiedzi tych osób pozwoliły na lepsze rozpoznanie postaw wobec osób niepełnosprawnych w Gminie Nałęczów przez osoby, które pełnią różne role społeczne w tej społeczności lokalnej.

Postawy są pozytywne wobec tych osób i przejawia się też troska o ich funkcjonowanie w środowisku. Respondenci dostrzegają, iż w naszej miejscowości w przestrzeni publicznej występują bariery architektoniczne, które utrudniają lub uniemożliwiają w pełni korzystanie z tych miejsc przez osoby niepełnosprawne. Te spostrzeżenia są w/w opisane w odpowiedziach na pytania w ankiecie.

Przegląd literatury przedmiotu wskazuje, iż wielowymiarowość problematyki postaw wobec osób niepełnosprawnych związana jest z szeregiem zróżnicowanych uwarunkowań, wśród których bada się czynniki dotyczące samej osoby niepełnosprawnej, jak też determinanty społeczne, kulturowe i osobowe. Wśród czynników związanych z samą osobą niepełnosprawną zwraca się uwagę m.in. na znaczenie: rodzaju jej niepełnosprawności, poziomu samooceny i samoakceptacji czy postrzegania własnej niepełnosprawności.

W wymiarze społeczno-kulturowym znaczną rolę odgrywają: stereotypy społeczne, utrwalające obraz osoby niepełnosprawnej jako słabej i skrytej, postrzeganie jej jako „odmiennej”,

hierarchia wartości (w tym miejsce zdrowia i sprawności fizycznej), transmisja czynników kulturowych między pokoleniami, zawierająca modelowanie negatywnych postaw wobec niepełnosprawności już od dzieciństwa, wykonywanie praktyk religijnych, kontakt zawodowy z osobami niepełnosprawnymi, wymogi rynku pracy, etnocentryzm, zmienne demograficzne, jak wiek, płeć, wykształcenie i wykonywany zawód czy narodowość.

Te powyższe są także uwidocznione w naszej ankiecie i są one odzwierciedleniem zmian wobec osób niepełnosprawnych w naszym kraju a szczególnie nastąpiło to po wejściu Polski do Unii Europejskiej i wymogów prawnych jakie obowiązują w UE. (na zakończenie podana będzie "Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności na okres po roku 2020").

W wielu wypowiedziach przewija się temat konieczności zainstalowania windy do pomieszczeń MOPS Nałęczów, który ma siedzibę na II piętrze wysokiego budynku po dawnym gimnazjum. Autor tej analizy kilkakrotnie uczestniczył w obserwacji uczestniczącej przed wejściem do tego obiektu i był świadkiem, jak osoby z problemami ruchu, o kulach czy też w starszym wieku czy też kobiety z małymi dziećmi na wózkach. „próbowały” udać się do pomieszczeń MOPS. Nie jest to widok, który winien mieć miejsce aby podopieczni tego Ośrodka musieli pokonywać taką przeszkodę.

W sprawozdaniach z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie za każdy rok od roku 2018 przejawia się punkt, że budynek tego Ośrodka wymaga dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych .

Respondenci deklarowali chęć współpracy pomiędzy różnymi organizacjami i podmiotami i partnerami społecznymi w realizacji różnorodnych działań mających na celu wsparcie mieszkańców gminy oraz rozwiązywanie lokalnych problemów ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych. To bardzo ważne, że wyartykułowane są deklaracje współpracy i łączenia się aby wspólnymi działaniami wzmocnić włączenie osób niepełnosprawnych w aktywność życia w społeczności lokalnej w pełni ich praw.

Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności na okres po roku 2020

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie europejskiej strategii na rzecz osób niepełnosprawnych na okres po roku 2020 (2019/2975(RSP)) wzywa państwa członkowskie, by potwierdziły zaangażowanie w promowanie, ochronę oraz zapewnienie wszystkim

osobom z niepełnosprawnościami pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, w tym prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu i prawa do głosowania w wyborach zgodnie z art. 12 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, oraz by wspierały poszanowanie przyrodzonej godności tych osób dzięki wdrażaniu strategii na okres po 2020r. i ścisłemu monitorowaniu jej wdrażania przy znaczącym zaangażowaniu osób z niepełnosprawnościami, reprezentujących je członków rodzin lub organizacji przedstawicielskich oraz we współpracy z władzami, partnerami społecznymi i społeczeństwem obywatelskim na szczeblu UE, krajowym oraz lokalnym, a ponadto wzywa do przydzielenia odpowiednich zasobów ludzkich i finansowych na realizację tej strategii;

Poziom włączenia osób niepełnosprawnych w życie społeczne jest niezwykle ważnym wskaźnikiem ukazującym przygotowanie społeczności lokalnej i jej struktur do zaspokojenia potrzeb tych osób. Struktury państwowe poprzez swoje agendy na podstawie przyjętych ustaw przez Sejm RP, uchwał Rządu RP wyznaczyły obszary działań aby wspierać osoby niepełnosprawne na terenie naszego kraju. JST poprzez swoje działania są najbliższej wobec osób niepełnosprawnych ponieważ odpowiadają za lokalną społeczność danej gminy. Zostały wypracowane określone standardy, które obligują każdy szczebel władzy w państwie ale ich realizacja jest na różnym poziomie –potwierdzają to badania. Dlatego też wiele organizacji pozarządowych podjęło się wypracowania działań, które będą mogły być wykorzystane przez organy samorządowe i państwowe do usprawnienia przestrzeni publicznej a ukierunkowane na osoby niepełnosprawne.

Jerzy Rosiak